

Evaluering af Den Korte Snor + 2010-2011

18+ enheden

Udarbejdet af:

Katrine Petersen Due &

Nina Dam Lind

Indholdsfortegnelse

1.0 Introduktion til evalueringen.....	1
2.0 Sammenfatning	3
2.1 Resultater for Den Korte Snor+	3
2.2 Erfaring med målgruppen	3
3.0 Resultater af DKS+ programmets første periode	7
3.1 Udvikling i de unges kriminalitetsbillede	7
4.0 Erfaring med målgruppen	12
4.1 Hovedkonklusioner og fokuspunkter	12
4.2 Erfaring med målgruppen.....	16
4.3 Gennemførte og afbrudte forløb i Den Korte Snor+	29
4.3.1 Afbrudte forløb	30
4.3.2 Gennemførte forløb	32
Appendix 1-3: Kan rekvireres hos 18+ enheden.....	34

1.0 Introduktion til evalueringen

Denne evaluering er en erfaringsopsamling på indsatsen i Den Korte Snor + (DKS+) i det første 1 ½ år af programmets levetid. Ved programmets opstart var der ikke meget viden om målgruppen i Socialforvaltningen. Derfor har fokus i den første periode været at opnå større viden om målgruppen og om metoder til socialt arbejde med kriminelle voksne. Det er denne viden, der samles op på i denne evalueringsrapport.

Der har fra programmets opstart ikke været klare rammer for indsatsen i DKS+ med hensyn til indhold, længde samt inklusions- og eksklusionskriterier. Det har betydet, at der har været en del forløb, hvor samarbejdet med den unge er blevet afbrudt, og den unge er blevet henvist til en mere relevant indsats, i processen hen imod en skarpere definition af målgruppe og visitationskriterier (jf. afsnit 4.3). Der er dog ikke sket systematisk registrering af, hvorvidt de enkelte forløb har været gennemført eller afbrudt. Konsekvensen er, at vi ikke isoleret kan se udviklingen for de borgere, der rent faktisk har gennemført et forløb i DKS+. Kun i fire tilfælde kan det med sikkerhed konstateres, at samarbejdet er blevet afbrudt 'før tid', og disse fire borgere er derfor ikke medtaget i analysen af udviklingen i kriminalitetsbilledet (jf. afsnit 3.1).

Formålet med evalueringen af DKS+ er,

- 1) at samle op på programmets resultater, samt
- 2) at samle op på den viden og erfaring, der er opnået gennem 18+ enhedens arbejde, og at komme med anbefalinger til det videre arbejde med målgruppen.

Evalueringsrapporten skal ses i lyset af, at indsatsen ikke har været systematisk programsat fra begyndelsen. Der har ikke været formuleret et dokumentationskoncept, og journalisering og dokumentation af arbejdet har generelt været mangelfuld. Det betyder, at der kun er adgang til en begrænset mængde data om DKS+ borgernes udvikling i perioden. På grund af den manglende dokumentation af arbejdet er det vanskeligt med denne evaluering at udtale os om en decideret effekt af indsatsen i den første periode (jf. appendix 1). Således *indikerer* analysen af det statistiske materiale, der har været adgang til, en relativt positiv udvikling for den gruppe af borgere, der har været indskrevet i evalueringsperioden. Det har ikke været muligt at få data for de unges udvikling på uddannelses- og beskæftigelsesområdet, da Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) og Børne- og ungdomsforvaltningen (BUF) ikke har udleveret data til Socialforvaltningen mht. borgernes udvikling.

Den kvalitative del af evalueringen, som primært har til formål at beskrive målgruppen, giver derimod et nuanceret billede af den gruppe borgere, som indsatsen retter sig imod, og de erfaringer og anbefalinger til det fremadrettede arbejde, der er kommet ud af indsatsen i den første periode.

På dette datagrundlag kan evalueringen samle op på programmets resultater i forhold til de unges kriminalitetsgrad og -type og på den viden, der er opnået i forhold til målgruppen, samt beskrive hvilke fremtidige fokuspunkter programmet har for det fremtidige arbejde.

I januar 2012 igangsatte 18+ enheden DKS+ version 2.0, hvor der arbejdes programbaseret og med et klart formuleret dokumentationskoncept. Det betyder, at det fremover bliver muligt at evaluere indsatsen i DKS+ på mange flere punkter og, at virkningen af indsatsen kan dokumenteres. I dokumentationskonceptet er der således fokus på at følge udviklingen i kriminaliteten såvel som i uddannelses- og beskæftigelsesbilledet.

I det følgende afsnit opsummeres evalueringens hovedkonklusioner og enhedens fremadrettede fokuspunkter, som uddybes i de efterfølgende kapitler. Kapitel 3 opsummerer programmets resultater mht. til kriminalitet. Kapitel 4 beskriver målgruppen, og fremtidige fokuspunkter for udviklingen af indsatsen i DKS+ stilles op. Derudover beskrives forskellige typiske programforløb for både gennemførte og afbrudte sager for at give et billede af, hvilke faktorer der bidrager til, at de unge hjælpes til et liv uden kriminalitet og for at illustrere den konkrete indsats i programmet. I appendix 1-3 beskrives indsatsen og den forandringsteori, den har været baseret på, samt evalueringsspørgsmål, -design og -metoder.

2.0 Sammenfatning

I dette kapitel opsummeres evalueringens vigtigste konklusioner og pointer på baggrund af en mere uddybende præsentation i kapitlerne 3 og 4.

2.1 Resultater for Den Korte Snor+

Baseret på data indhentet fra Københavns Politi kan resultater mht. kriminalitet, af DKS+ opsummeres som følger:

Udvikling hos de unge mht. kriminalitetsgrad og -type

De 35 borgere, der har været indskrevet i programmet har sammenlagt modtaget 405 sigtelser i evalueringsperioden, svarende til gennemsnitligt 12 sigtelser pr. mand.

De 405 sigtelser fordeler sig således:

- 22 % omhandlende alvorlig/personfarlig kriminalitet
- 78 % omhandlende simpel kriminalitet

Antallet af sigtelser for alvorlig/personfarlig kriminalitet fordelt på de 21 borgere, der er udskrevet på evalueringstidspunktet, er faldet fra 22 før indskrivning til 7 efter deltagelse i programmet.

Syv af de borgere, der er udskrevet af programmet, har slet ingen sigtelser modtaget efter udskrivning, og syv har udelukkende modtaget sigtelser for simpel kriminalitet efter udskrivning (og dermed ingen for alvorlig/personfarlig kriminalitet). Således er 14 personer, svarende til to tredjedele (66 %) af de borgere, der er udskrevet på evalueringstidspunktet, ikke sigtet for ny alvorlig/personfarlig kriminalitet.

Ovenstående uddybes i kapitel 3.

2.2 Erfaring med målgruppen

Erfaringsopsamlingen omkring viden om målgruppen viser, at målgruppen er karakteriseret ved at være en udsat gruppe borgere med mange og komplekse psykologiske, sociale og faglige problemstillinger. En vigtig erkendelse er, at målgruppens problemstillinger rækker langt ud over

kriminalitet og tilknytning til kriminelle grupperinger. Målgruppens problemstillinger uddybes i kapitel 4.

DKS+ version 2.0 er udarbejdet med udgangspunkt i den viden om målgruppen, som er beskrevet i denne evaluering. Der er dog stadig punkter, som enheden skal sætte fokus på i den fremtidige udvikling af programmet. I det følgende beskrives fokuspunkter for arbejdet i programmet, fordelt på forskellige kategorier af borgere med forskelligartede problemstillinger. Én borger kan godt falde indenfor flere eller alle kategorier. De fleste af de nedenstående fokuspunkter er allerede iværksat i version 2.0 DKS+, som er detaljeret beskrevet i 18+ enhedens medarbejderhåndbog.

Fremadrettet vil der i evalueringen af indsatsen også blive fokuseret på ressourcerne i målgruppen og på, hvilke faktorer der ligger til grund for det, når de unge lykkes med at lægge kriminaliteten bag sig.

Fokuspunkter i arbejdet med borgere, der 1) Har store psykologiske eller psykiatriske problemstillinger, 2) Har et stort forbrug af rusmidler, 3) Har et dårligt fysisk helbred

Systematisering af

- Afdækningen af borgernes problemstillinger
- Samarbejdet med de relevante behandlende myndigheder
- Det motiverende og fastholdende arbejde med at få borgerne til at indgå i de relevante behandlingstilbud

Om muligt kan et behandlingsforløb køres sideløbende med et programforløb i 18+enheden.

Fokuspunkter i arbejdet med borgere med begrænsede tilværelseskompetencer...

At enheden bliver bedre til at afdække borgernes udfordringer på alle de for borgeren relevante dimensioner, bl.a. igennem brugen af forandringskompasset.

At arbejde med de unges almene tilværelseskompetencer (Evne til positionering, refleksion og perspektivering¹), igennem tilværelsespsykologiske forløb.

At arbejde systematisk med de unges motivation, fastholdelse og værdier igennem ”Motiverende Samtale,” Forandringskompasset, Den Coachende Samtale og Tilværelsespsykologien.

... i forhold til at tage vare på bolig, økonomi og sikkerhed

At der arbejdes med de unges kompetencer til at kunne tage vare på og fastholde egen *bolig*, igennem

- at tage samtaler med alle unge omkring forpligtelser og kompetencer i forhold til bolig.

At sikre en systematisk opfølgning på de unges *økonomiske situation*, ved

- at der altid skal være en gennemgang af de unges økonomi,
- at der lægges et budget for den unge,
- at der lægges en plan for afdrag af evt. gæld, ved inddragelse af relevant ekspertise, samt
- at de unge støttes og rådgives i, hvordan man håndterer sin økonomi.

At arbejde med de unges evne til at tage vare på eget liv og *sikkerhed* og,

- at der gives støtte og vejledning til de unge, der føler sig truede i dele af København, til at søge bolig i andre dele af byen,
- at der arbejdes på at finde beskæftigelses- og uddannelses tilbud til de unge, i områder, hvor de ikke føler sig truede, samt
- at de unge, der ønsker at søge bolig udenfor København, støttes hertil.

---

¹ Tilværelsespsykologiens begreber: position, refleksion og perspektiv: Position: Det rum af handlemuligheder, som hver enkelt har til rådighed til realisering af egne og/ eller fælles tilværelsesprojekter. Refleksion: at kunne reflektere over og vurdere egne værdier, følelser og handlinger. Perspektiv: at kunne sætte sig ind i både egne og andres hensigter og oplevelser.

Fokuspunkter for borgere med manglende kompetencer og erfaring på uddannelses- og beskæftigelsesområdet

At arbejde med at opkvalificere de unge igennem forskellige alternative uddannelses- og beskæftigelsesforløb, såsom uddannelsesstillinger og løntilskudsjob.

At skaffe rummelige arbejds-, praktik- og lærepladser til de unge, for at give de unge øget arbejdsmarkedserfaring.

At udarbejde en strategi for intensiv opfølgning af de unge, mens de er under uddannelse

At arbejde med de unges psykologiske barrierer i forhold til uddannelse og arbejdsmarked

Fokuspunkter i forhold til borgere uden ressourcestærke netværk eller netværk, der bidrager negativt til de unges udvikling

At udarbejde en strategi for at arbejde med borgernes netværkssituation

I DKS+ version 2.0 mangler der stadig systematiske procedurer i fht. enkelte af ovennævnte fokuspunkter. Således sættes der i den fremtidige udvikling af indsatsen fokus på følgende:

Fremtidige fokuspunkter for udviklingen af DKS+

At udarbejde en mere systematisk opfølgning og vejledning i forhold til de unges økonomi.

At etablere mere formaliserede samarbejder med relevante behandlingsmyndigheder.

At udarbejde en strategi for, hvordan de unge, der er under uddannelse, systematisk kan støttes intensivt under deres uddannelsesforløb.

At udarbejde en strategi for, hvordan der arbejdes systematisk med de unges netværkssituation.

Ovenstående uddybes i kapitel 4.

3.0 Resultater af DKS+ programmets første periode

I det følgende samles op på DKS+ programmets resultater, som er opsummeret i afsnit 2.1. De unges udvikling på kriminalitetsdimensionen er målt på sigtelser, hhv. før under og efter deltagelse i programmet. Som tidligere nævnt har det ikke været muligt at få data for de unges udvikling på uddannelses- og beskæftigelsesområdet, da Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) og Børne- og ungdomsforvaltningen (BUF) ikke har udleveret data til Socialforvaltningen mht. borgernes udvikling.

3.1 Udvikling i de unges kriminalitetsbillede

I det følgende beskrives de unges udvikling på kriminalitetsområdet. Det har kun været muligt at få oplysninger om sigtelser og ikke om domme. Derfor kan der ikke konkluderes noget om, hvor meget kriminalitet borgerne reelt har begået i perioden. Sigtelser er ikke nødvendigvis udtryk for en reelt begået kriminalitet og kan bortfalde, uden at der afgives dom, men omvendt er der også noget kriminalitet, der ikke bliver opklaret, og hvor der ikke sker nogen sigtelser. Hvis en borger gentagne gange begår kriminalitet, kan det samtidig øge politiets generelle opmærksomhed på personen, og således kan antallet af sigtelser betragtes som en indikator for, hvor meget borgeren er i politiets søgelys, men også hvor aktiv han er i det kriminelle miljø. I det nedenstående skal der endvidere tages det forbehold, at der kan afgives flere sigtelser i forbindelse med samme hændelse, så antallet af sigtelser er altså ikke lig med antallet af hændelser.

Det skal ligeledes pointeres, at det i denne opgørelse kun har været muligt med sikkerhed at identificere 4 borgere, hvor samarbejdet er blevet afbrudt af forskellige årsager. To af dem fordi det ikke har været muligt at opnå kontakt til dem gennem længere tid, én fordi DKS+ slet ikke var det rette tilbud, hvorfor han kun var i programmet ganske kortvarigt, inden han blev visiteret til en anden indsats. Og én borger afgik ved døden i forbindelse med et opgør mellem to grupperinger. Hvad angår de øvrige 31 borgere, har det ikke været muligt med sikkerhed at identificere, hvem der har afbrudt hhv. gennemført forløbet i DKS+². I det følgende medtages derfor alle borgere, der har deltaget i programmet i perioden, bl.a. også de, med hvem samarbejdet er blevet afbrudt, enten fordi de i første omgang skulle have været visiteret til en mere relevant indsats, eller på grund af manglende motivation for deltagelse i programmet (jf. afsnit 4.3). De fire ovenfor nævnte borgere er ikke medtaget i analysen af udviklingen fra før deltagelse i programmet til efter i og med, at samarbejdet med dem med sikkerhed er blevet afbrudt 'før tid'.

---

² Vi ved dog med sikkerhed, at der er flere end de fire ovennævnte, der har afbrudt.

Indledningsvist præsenteres en opgørelse af data på samtlige 35 borgere, der har deltaget i programmet:

Sammenlagt har de 35 borgere modtaget 405 sigtelser i perioden primo 2010 til ultimo marts 2012. To af de 35 har ikke modtaget sigtelser i perioden, da de begge senest er sigtet i 2009. De 405 sigtelser er dermed fordelt på 33 personer, hvilket svarer til at de 33 i gennemsnit har modtaget godt 12 sigtelser i perioden.

De 405 sigtelser fordeler sig således:

- 89 sigtelser omhandlende alvorlig/personfarlig kriminalitet (svarende til 22 %)
- 316 sigtelser omhandlende simpel kriminalitet (svarende til 78 %)

I følgende analyse af udviklingen fra før til efter deltagelsen i programmet er de fire ovennævnte borgere taget ud af datagrundlaget. Ligeledes er de 10 borgere, der stadig er indskrevet på evalueringstidspunktet, taget ud i og med, at de endnu ikke har en 'efter-periode':

Denne gruppe udgør 21 borgere, der sammenlagt har modtaget 183 sigtelser i perioden. To af de 21 har som ovenfor nævnt ikke modtaget sigtelser i perioden, hvorfor de 183 sigtelser er fordelt på 19 borgere. Det svarer til, at der i gennemsnit er afgivet 9 sigtelser pr. borger i perioden.

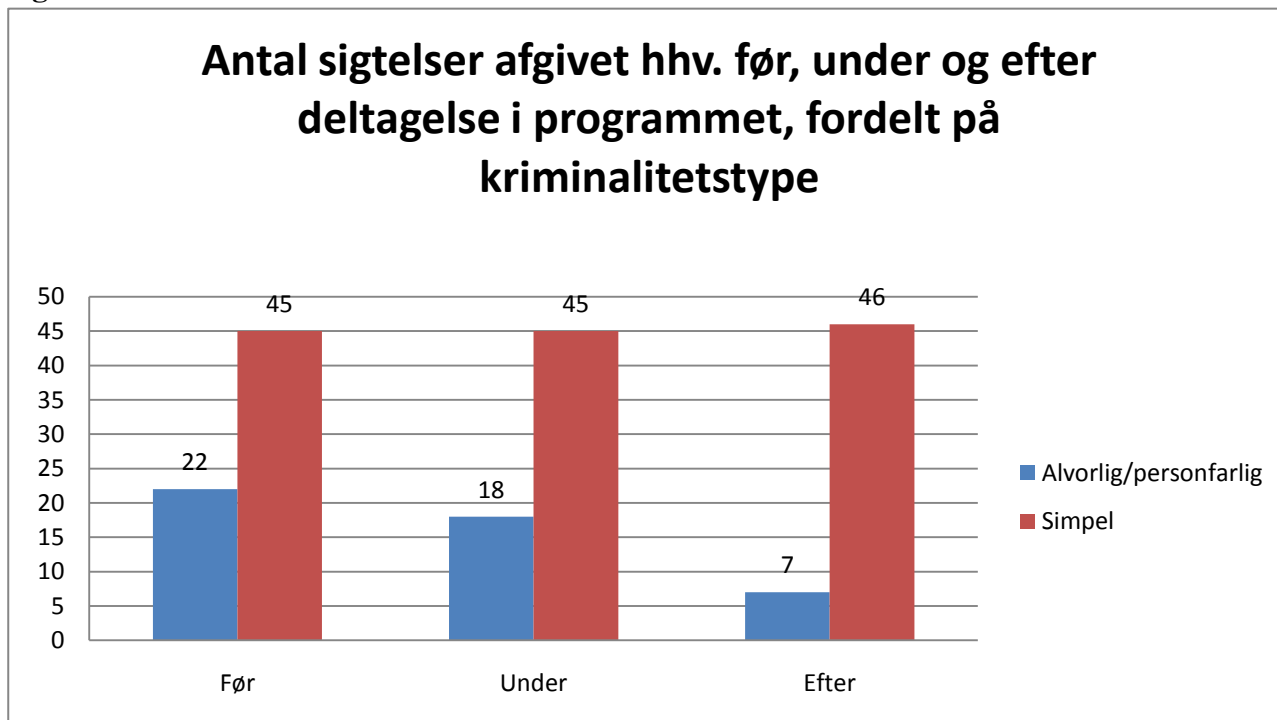
De 183 sigtelser fordeler sig således:

- 47 sigtelser omhandlende alvorlig/personfarlig kriminalitet (svarende til 26 %)
- 136 sigtelser omhandlende simpel kriminalitet (svarende til 74 %)

Der viser sig en markant positiv udvikling i kriminalitetsbilledet for denne gruppe, når man kigger på udviklingen i fordelingen af sigtelser i forhold til kriminalitetstype:

Figur 1

Datakilde: Københavns Politi

Figur 1 ovenfor viser det samlede antal sigtelser, hhv. før under og efter deltagelse i programmet, fordelt på kriminalitetstyperne alvorlig/personfarlig kriminalitet hhv. simpel kriminalitet.

Figuren viser, at antallet af sigtelser for alvorlig/personfarlig kriminalitet falder fra 22 før indskrivning til 7 efter deltagelse i programmet. Antallet af sigtelser omhandlende simpel kriminalitet ligger stabilt på 45-46 sigtelser både før, under og efter. Andelen af de sigtelser, der er givet for alvorlig/personfarlig kriminalitet, falder således 20 %, fra 33 % før borgerne indskrives til 13 % efter programdeltagelsen.

For at teste, hvorvidt udviklingen skyldes, at 'efter-perioden' i nogle tilfælde er kort, idet udskrivningen i enkelte tilfælde f.eks. er i januar 2012³, har vi udført samme analyse på de 13 borgere, der er udskrevet før 1. september 2011, og som derfor har haft en 'efter-periode' på minimum 6 måneder. Her er billedet ligeledes positivt, idet antallet af sigtelser falder fra 15 sigtelser før indskrivning til 5 efter deltagelse i programmet.

Data på sigtelser kan som nævnt udelukkende fungere som en pejling i forhold til udviklingen i det samlede kriminalitetsbillede for de borgere, der har været indskrevet i (og udskrevet fra) programmet i evalueringsperioden. Dette giver anledning til i fremtiden at udforske udviklingen i de

³ Af de 21 borgere, der er udskrevet på evalueringstidspunktet, er to udskrevet i januar 2012, 13 er udskrevet før den 1.9.2011, og de øvrige seks er udskrevet i den mellemliggende periode fordelt jævnt henover månederne.

unges kriminalitetsbillede mere nuanceret. Der arbejdes i programmet fremadrettet på et samarbejde med Københavns Politi om dette. For at kunne undersøge, hvorvidt programmet lever op til succeskriterierne fremover, er det desuden vigtigt at kunne isolere resultaterne for de borgere, der gennemfører et programforløb, dvs. de borgere, der er tilstrækkeligt motiverede og således også lever op til deres del af den gensidige udviklingskontrakt (jf. afsnit 4.3).

Data viser dog også, at 7 af de 21 borgere, som er udskrevet på evalueringstidspunktet (dvs. svarende til 33 %) slet ikke er sigtet efter udskrivning. De to af dem har heller ingen sigtelser modtaget før og under deltagelsen (fra primo 2010 og frem), men ser man bort fra dem, har de resterende fem tegnet sig for i alt 8 sigtelser for alvorlig/personfarlig kriminalitet og 24 for simpel. 7 borgere, ligeledes svarende til 33 % har udelukkende modtaget sigtelser for simpel kriminalitet efter udskrivning. De har før og under deltagelse i programmet tegnet sig for i alt 11 sigtelser for alvorlig/personfarlig kriminalitet. Alt i alt har to tredjedele (66 %) af de borgere, der er udskrevet på evalueringstidspunktet således ikke modtaget nye sigtelser for alvorlig/personfarlig kriminalitet efter udskrivning.

Data på sigtelser er endvidere med til at danne et billede af målgruppen som værende aktive i det kriminelle miljø i og med, at de 35 borgere på 2 år har modtaget 405 sigtelser svarende til gennemsnitligt 12 sigtelser pr. mand. Sigtelserne dækker som beskrevet overvejende over simpel kriminalitet i form af overtrædelse af færdselsloven. Dernæst er den hyppigst forekommende gerningstype indbrud og så tyveri hhv. vold.

De hyppigst forekommende sigtelser indenfor hhv. simpel, alvorlig og personfarlig kriminalitet fordeler sig som følger:

Kriminalitetstype	Gerningstype	Antal sigtelser
Simpel	Overtrædelse af færdselsloven	197
	Besiddelse af euforiserende stoffer	32
	Overtrædelse af våbenloven	23
	Tyveri	19
Alvorlig	Indbrud	39
	Skydevåben (særlig skærpende omstændigheder)	6
Personfarlig	Vold	17
	Røveri	8

På grund af den manglende dokumentation af arbejdet er det vanskeligt med denne evaluering at udtale os om en decideret effekt af indsatsen i den første periode (jf. appendix 1). Således indikerer det statistiske materiale, der har været adgang til, at der har været visse effekter af indsatsen. I det første halvandet år af indsatsens levetid har der dog som nævnt tidligere ikke været formuleret et decideret program for indsatsen, hvorfor indsatsen heller ikke kan evalueres som program. Fra 2012

er indsatsen i DKS+ en anden og programbaseret indsats, baseret på de erfaringer, der er gjort i den første periode, og som er beskrevet i denne evaluering.

4.0 Erfaring med målgruppen

Formålet med dette kapitel er at beskrive målgruppen og dennes udfordringer for at samle op på den viden, enheden har opnået i programmets levetid, og for at komme med input til, hvilke fokuspunkter vi skal have i arbejdet, for at opnå de bedste resultater fremover.

Nedenfor følger først en opsamling på kapitlets hovedkonklusioner. Derefter bliver de enkelte temaer uddybet, med hensyn til hvilke udfordringer målgruppens karakteristika giver i arbejdet, og hvilke fokuspunkter vi har i det fremadrettede arbejde.

4.1 Hovedkonklusioner og fokuspunkter

På baggrund af arbejdet med målgruppen har medarbejdere og ledelse fået megen viden om, hvem de unge i målgruppen er, og hvad der skal til for at skabe en positiv forandring hos netop denne gruppe borgere. Dette afsnit præsenterer en kvalitativ opsamling af denne viden, hvorfor vi ikke kan sætte procenter på andet end andelen af unge, der har en børnesag (jf. appendix 1).

Erfaring med målgruppen

Tre fjerdedele af de unge har en børnesag

Ingen af de unge har været i ordinær beskæftigelse

Mange har flere skoleskift bag sig og har ikke afsluttet 9. klasse

Mange af de unge er primært eller sekundært traumatiserede eller har andre psykologiske problemstillinger

Flere af de unge har psykiatriske diagnoser, men er ikke i behandling

Flere af de unge har et dårligt fysisk helbred

Mange af de unge har en stor gæld og har svært ved at styre deres økonomi

Mange af de unge oplever at være truede på deres bopæl eller i bestemte kvarterer i København

Mange af de unge er funktionelt hjemløse og/eller har svært ved at håndtere egen bolig

De unge har som oftest et misbrug eller forbrug af hash eller andre rusmidler

De unge har ofte intet ressourcestærkt netværk, men derimod et stærkt kriminaliseret netværk

En del af de unge har, trods de sociale udfordringer, ressourcer og ønske om forandring, som danner grundlag for positiv udvikling

Disse punkter er uddybet under de enkelte afsnit i kapitlet nedenfor.

Mange af disse faktorer kan have den følgerkning, at de unges motivation og evne til at forlade det kriminelle liv er svingende. Svingende motivation kan være udtryk for mange ting, bl.a. svingende mentalt overskud, manglende evne til at forestille sig et andet liv og en anden fremtid, manglende evne til at overskue konsekvenserne af sine valg og handlinger, frygt for represalier og i det hele taget vanskeligheden ved at skabe et liv, som er så anderledes end det, de er vant til.

Samtidig har en gennemgang af sager, der er gennemført, og sager, der er afbrudt undervejs i forløbet, peget på, at de unges motivationsgrad er afgørende for de unges forandringspotentiale⁴. Samtidig sandsynliggør en gennemgang af både afbrudte og gennemførte forløb, at det især er de mere ressourcestærke og initiativrige borgere, der får gavn af Den Korte Snor+, og som hjælpes til et liv udenfor kriminelle miljøer.

På baggrund af 18+ enhedens erfaring med målgruppen har vi følgende fokuspunkter for det fremadrettede arbejde i DKS+, som allerede er iværksat i version 2.0 af programmet:

Fokuspunkter for det fremadrettede arbejde, iværksat i version 2.0

At der arbejdes med målgruppens faglige kompetencer og erhvervs erfaring igennem alternative forløb, som praktik, løntilskudsjob eller andre beskæftigelses- og uddannelsesrettede aktiviteter, for at styrke de unges uddannelses- og arbejdsmarkedsparathed og for at gøre de unge mere attraktive på arbejdsmarkedet.

At der arbejdes systematisk med de unges tilværelseskompetencer.

At DKS+ bliver bedre til at undersøge, med psykologfaglig assistance, hvilke psykologiske problemstillinger de enkelte unge i programmet har.

⁴ Sagerne er udvalgt på baggrund af medarbejdernes bedømmelse af typiske sager. Derefter er der foretaget en gennemgang af sagen i KMD samt en samtale med den pågældende unges primærvejleder omkring sagsforløbet. I et enkelt tilfælde har det været muligt at basere sagsgennemgangen delvist på et interview med den unge selv.

At der arbejdes intensivt på at skaffe øget adgang til rummelige praktik-, lære- og arbejdspladser til målgruppens unge.

At der arbejdes systematisk med de unges motivation og fastholdelse og med at visualisere de unges positive udvikling.

At der ydes støtte til de unge med hensyn til økonomi- og gældsplanlægning.

At der samarbejdes med myndigheder på misbrugsområdet, så unge med misbrug af rusmidler kan få den hjælp, de har behov for.

At de, der har et forbrug af rusmidler, som overskygger forandringspotentialet hos den unge, ekskluderes fra programmet, hvis de ikke ønsker at indgå i behandling.

At de unge støttes til selv at kunne tage vare på almene forpligtelser såsom bolig, økonomi mv.

Opsummerende peger erfaringerne på, at det er vigtigt, at der arbejdes med den unge, både med hensyn til forvaltningens kerneopgaver som uddannelses- og beskæftigelsesvejledning mv., og med hensyn til den unges mentale kompetenceudvikling. Derudover skal vejledningen også omfatte de faktorer, der evt. står i vejen for de unges forandringspotentiale såsom misbrug, sikkerhed, boligsituation og psykologiske/psykiatriske problemstillinger.

Hvor står DKS+ nu?

DKS+ version 2.0 bygger bl.a. på de erfaringer med målgruppen, der nævnes i dette kapitel. Indsatsen er opdelt i to spor, henholdsvis vejledning og udvikling, for at sikre, at der både arbejdes med forvaltningens kerneopgaver og med de unges kognitive og adfærdsmæssige udvikling. Igennem procedurer for forskellige faser i programforløbet arbejder vejlederne systematisk med både vejlednings- og udviklingsdelen. Derudover er der implementeret forskellige metoder til at sikre de unges udvikling og motivation: 1) Motiverende samtale, hvor fokus er at opbygge og fastholde de unges motivation til forandring, 2) Forandringskompasset, hvor den unges motivation til at ændre sin livsstil bliver kortlagt og diskuteret i forhold til forandringskompassets 10 dimensioner 3) Den coachende tilgang, som er en dialogisk læreproces, hvor vejlederne hjælper den unge til at afklare og udvikle sine handlemuligheder i forhold til udvalgte problemstillinger, og endelig 4) tilværelsespsykologi, hvor de unge igennem et systematisk forløb arbejder med deres mentale opmærksomhed og de grundlæggende kompetencer, hvormed mennesker kan få et godt nok greb om tilværelsen. Et godt nok greb om tilværelsen handler om at kunne mestre de tre almene tilværelseskompetencer, position, refleksion og perspektiv: Position handler om det rum af

handlemuligheder, som hver enkelt har til rådighed til realisering af egne og/ eller fælles tilværelsesprojekter. Refleksion drejer sig om at kunne reflektere over og vurdere egne værdier, følelser og handlinger. Perspektiv handler om at kunne sætte sig ind i både egne og andres hensigter og oplevelser. (se også DKS+ programbeskrivelsen). De nævnte metoder tilbyder en systematisk tilgang til at identificere og bringe de unges ressourcer aktivt i spil i forandringsprocessen.

Endelig har 18+ enheden ansat en psykologisk konsulent til at assistere medarbejderne i at kortlægge de unges psykologiske og samarbejder med myndigheder på misbrugsområdet.

Den videre proces

DKS+ sætter fokus på følgende områder i den fremtidige udvikling af indsatsen:

- 1) En strategi for en mere systematisk vejledning og rådgivning af alle unge med hensyn til økonomi og gæld. Det er vigtigt, at alle de unges økonomiske situation kortlægges og der arbejdes med de unges kompetencer i forhold til håndtering af personlig økonomi. Der arbejdes allerede i varierende omfang med de unge mht. økonomi og gæld, men i fremtiden skal denne del af arbejdet systematiseres yderligere.
- 2) Med hensyn til de unge med et stort forbrug af rusmidler, arbejder 18+ enheden videre på
  - a) at udarbejde procedurer for afklaring af de unges problemstillinger i forhold til misbrug,
  - b) at etablere formaliserede samarbejder med myndigheder på misbrugsområdet, så de unge får den hjælp, de har brug for, hvis de har et misbrug. Vi samarbejder på nuværende tidspunkt allerede med aktører på misbrugsområdet, dog i varierende omfang, samt
  - c) at arbejde systematisk med at motivere til og fastholde de unge i relevante behandlingstilbud.
- 3) At udarbejde procedurer for afklaring af de unges helbredssituation, samt at sætte fokus på, at støtte og motivere de unge til at modtage behandling for fysiske sygdomme
- 4) Med hensyn til de unge, der har psykologiske eller psykiatriske problemstillinger, arbejder enheden videre med
  - a) at kortlægge de unges problemstillinger i samarbejde med den psykologiske konsulent,
  - b) at finde relevante behandlingstilbud til de unge, der har brug for det, evt. sideløbende med et forløb i DKS+
  - c) at motivere de unge til at modtage behandling, hvis de har behov for det og, at fastholde de unge i relevante behandlingstilbud

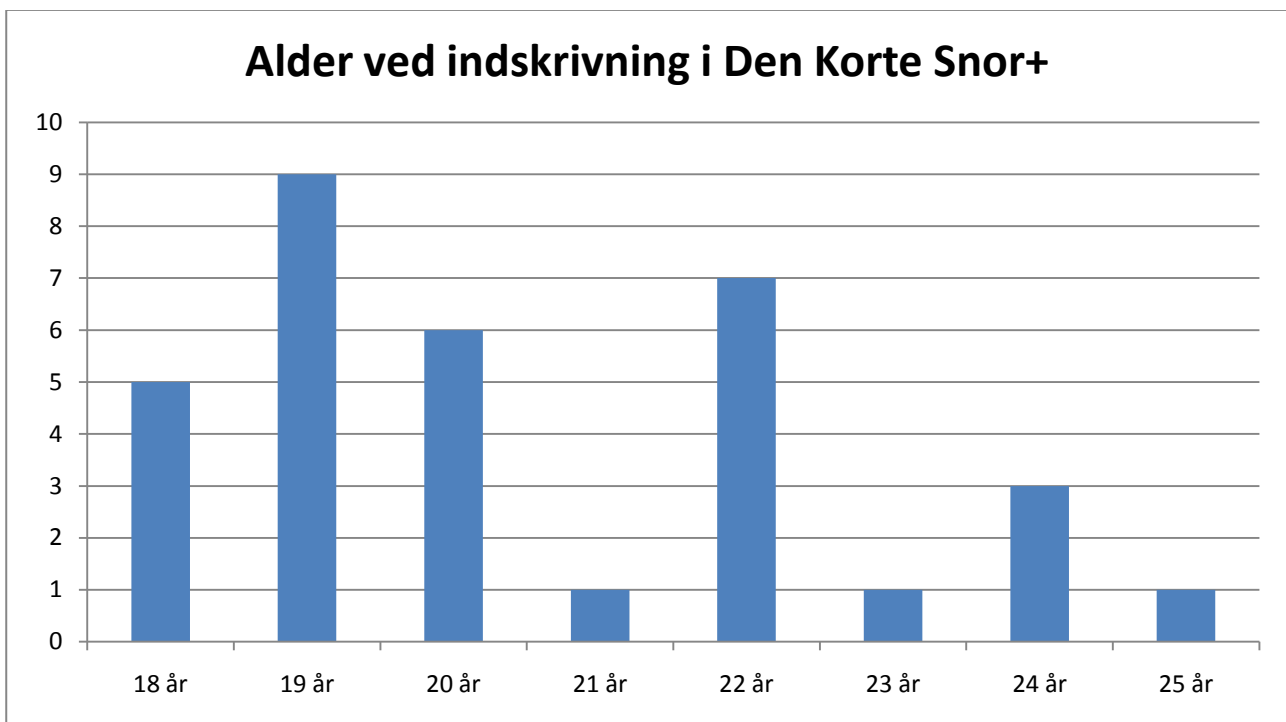

- 5) At udarbejde en systematisk strategi for, hvordan de unge, der er under uddannelse, kan støttes intensivt under deres uddannelsesforløb.
- 6) At udarbejde en strategi for, hvordan der kan arbejdes systematisk med de unges netværkssituation.

4.2 Erfaring med målgruppen

Den aldersmæssige fordeling af de 35 borgere, der har været indskrevet i DKS+ programmets første periode, kan ses i figur 3 nedenfor.

Figur 3

Kilde: Interne sagslister i 18+enheden.

33 af de 35 borgere er mænd.

I det følgende afsnit gennemgås målgruppens karakteristika i dybden, og det beskrives hvilke udfordringer, der er i arbejdet, samt hvilke fokuspunkter, 18+enheden har for det fremadrettede arbejde på baggrund heraf.

Tre fjerdedele af de unge har en børnesag

74 % af de borgere, der har været indskrevet i DKS+ (svarende til 26 personer), har haft en børnesag med foranstaltninger såsom dagskoletilbud, kontaktperson og eller døgninstitution. Det, at en så stor del af målgruppen har en børnesag, siger noget om kompleksiteten af målgruppens problemer. Der har været iværksat foranstaltninger i de unges sager, både på grund af social og økonomisk udsathed og på grund af ungdomskriminalitet.

Det er især følgende problematikker, der lægges vægt på i de fleste af de unges børnesager:

1. *Problemer i skolen.* Mange af de unge har haft meget fravær i skolen, har skiftet skole flere gange og har haft vanskeligheder med at følge med rent fagligt.
2. *Økonomiske vanskeligheder i familien.* Mange af de unge kommer fra familier med meget lille økonomisk råderum. Derfor har flere af de unge modtaget enkeltydelser til tøj, skoleudflugter og lignende, eller har modtaget støtte til fritidsaktiviteter osv.
3. *Bekymring for forældrenes forældreevne.* I flere af børnesagerne fremgår det, at forvaltningen har været bekymret for, hvorvidt forældrene har været i stand til at give tilstrækkelig støtte og omsorg. Derudover er der flere tilfælde af, at forældrene har haft psykiatriske diagnoser, hvor forvaltningen har været bekymret for diagnosernes indvirkning på børnene.
4. *Bekymring for 'dårlige bekendtskaber'.* I mange af de unges børnesager er der bekymring for deres venskaber og rollemodeller. De unge er som oftest opvokset i boligområder med en koncentration af socialt udsatte borgere, hvilket betyder, at de har få ressourcestærke voksne og jævnaldrene at se op til og tilbringe deres tid sammen med.
5. *Bekymring for de unges kriminelle adfærd.* Mange af de unge har begået kriminelle handlinger, også før de fyldte 18. Der er stor forskel på ungdomskriminalitetens alvorlighed, som svinger fra butikstyveri til vold.

Udfordringer

De unge mangler faglige evner og/eller kompetencer. Afbrudte og fragmenterede skoleforløb, som mange i målgruppen har oplevet, har den konsekvens, at mange af de unge har faglige vanskeligheder. Det kan betyde, at der skal arbejdes meget med de unges faglige kompetencer, før de er uddannelses- og arbejdsmarkedsparete eller overhovedet er parate til at modtage uddannelses- og beskæftigelsestilbud.

De unge mangler ofte generelle evner til tilværelshåndtering. Mange af de unge har svært ved at begå sig rent socialt, hvilket i flere tilfælde kan skyldes kvaliteten af deres socialisering. De unges adfærdsvanskeligheder kan betyde, at der skal arbejdes meget med de unges adfærd, før de problemfrit kan begå sig på en arbejdsplads eller i andre sociale sammenhænge.

De unge er socialiseret ind i en kriminel tankegang. En stor del af de unge har været en del af et kriminelt miljø eller har haft kriminelle bekendtskaber og rollemodeller fra de var børn. Det har den konsekvens, at mange af de unge er socialiseret ind i en kriminel subkultur, hvor kriminalitet og 'ballade' giver social status, og hvor nogle former for kriminalitet virker normale. Derudover er de unge ofte en del af en modstandskultur, hvor der er stor systemmodstand, hvilket kan gøre det svært at etablere et konstruktivt samarbejde med de unge.

Fremtidige fokuspunkter

At der arbejdes med de unges faglige kompetencer igennem forskellige alternative forløb, som mentorforløb, praktik, løntilskudsjob osv., således at de unge styrker deres uddannelses- og arbejdsmarkedsparathed.

At der arbejdes med hvordan de unge tænker, mentaliserer og reflekterer med hensyn til både sig selv og andre.

At der arbejdes med de værdier de unge orienterer sig efter i deres hverdag.

Hvor står DKS+ nu?

I DKS+ programmets version 2.0 er der taget hensyn til, at der skal arbejdes intensivt med både de unges uddannelses- og beskæftigelsesparathed og de unges mentale udvikling, motivation og forandringsparathed, igennem metoder og systemer til afklaring og fastholdelse af motivation og kompetenceudvikling.

Alle de unge har en plettet straffeattest

Der er ingen af de unge, der har en ren straffeattest (jf. afsnit 3.1), hvilket gør det vanskeligt for dem at gennemføre uddannelse og at komme i ordinært arbejde. Mange arbejds-, praktik- og

lærepladser vægrer sig ved at ansætte folk med plettede straffeattester. Derfor kan det være svært at få uddannelse og arbejde, også for de unge der er motiverede og har evnerne til det.

Udfordringer på grund af de unges straffeattest

At skaffe arbejds-, praktik- og lærepladser eller løntilskudsjob til de unge.

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af de unges plettede straffeattester

At der arbejdes intensivt på at skaffe øget adgang til praktik- og lærepladser og løntilskudsjob til målgruppen.

Ingen af de unge har været i ordinær beskæftigelse

De unge i DKS+ har en meget ringe tilknytning til arbejdsmarkedet. Ingen af de unge har været i ordinær beskæftigelse, og de fleste har meget lidt arbejds erfaring, heller ikke fra fritidsjob eller lignende.

Udfordringer på baggrund af manglende arbejds erfaring

De unge kommer bag i køen på arbejdsmarkedet, fordi de har ringe erfaring.

De unge har svært ved at begå sig på arbejdspladser, da de ikke har været i dannende forløb i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet.

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af den manglende arbejds erfaring

At der arbejdes målrettet med at skabe rummelige tilbud for de unge på arbejdsmarkedet.

At der arbejdes med at give de unge arbejdsmarkedserfaring igennem forskellige alternativer til ordinær beskæftigelse såsom uddannelsesstillinger og løntilskudsjob.

Mange har flere skoleskift bag sig og har ikke afsluttet 9. klasse

De unge har som oftest en fragmenteret skolegang bag sig med mange afbrudte skoleforløb og mange skoleskift. Mange har i forlængelse af dette ikke afsluttet deres niende klasses afgangseksamen, og de, der har, har sjældent fået en god afgangseksamen.

Udfordringer på baggrund af mangelfuld skolegang

De unge er ikke fagligt alderssvarende med deres jævnaldrende.

De mange afbrudte skoleforløb kan også have betydning for de unges selvtillid og motivation i forhold til uddannelse og beskæftigelse. Mange af de unge har oplevet mange nederlag i deres skolegang og har derfor forskellige psykologiske barrierer i forhold til uddannelsessystemet, såsom manglende selvtillid og udholdenhed.

Nogle enkelte af de unge er reelt svagt begavede

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af de unges manglende skolegang

At der arbejdes på, hvordan der sikres en tæt opfølgning i fht. de unge, mens de er under uddannelse.

At der arbejdes med faglig opkvalificering af de unge, så de opnår tilstrækkelige kompetencer til at færdiggøre deres folkeskoleeksamen og/eller uddanne sig yderligere.

At der arbejdes med de unges psykologiske barrierer i forhold til uddannelse og, at der lægges vægt på at give de unge succesoplevelser i fht. uddannelse.

Mange af de unge er primært eller sekundært traumatiserede eller har andre psykologiske problemstillinger

Mange af de unge stammer fra familier med flygtningebaggrund. Deraf er mange opvokset med traumatiserede forældre, og de unge har i mange tilfælde overtaget deres forældres traumer. At leve med traumatiserede forældre kan give mange negative følger for børn. I traumatiserede familier bliver hjemmet ofte et sted med utryghed og ufrihed, i stedet for et fristed for børnene. Et ungt menneske med sekundær traumatisering vil derfor ofte udvise nogle af de samme træk og have nogle af de samme problemer som traumatiserede mennesker. Ofte vil de have søvn- og

koncentrationsproblemer, have svært ved at holde fast ved uddannelse og arbejde og have svært ved at motivere sig selv til forandring⁵. Flere af de unge har desuden haft voldsomme oplevelser og lange perioder med ekstrem stress, som følge af deres liv i bandemiljøet. Flere har oplevet skudepisoder og selv været truet på livet, har selv medvirket til alvorlig vold eller har haft lange fængselsophold. Sådanne oplevelser kan forårsage midlertidige eller varige traumer.

Mange af de unge er vokset op i dysfunktionelle familier. Flere har været udsat for vold eller andre former for omsorgssvigt, hvilket også kan være give traumer og som bidrager til en generelt skrøbelig psyke hos mange af de unge.

Udfordringer på baggrund af traumatisering og psykologiske problemstillinger

Mange af de unge lider af koncentrationsbesvær.

Mange af de unge oplever en generel utryghed, som gør det svært for dem at afprøve nye ting.

De unges motivation kan være svingende på grund af svingende mentalt overskud.

De fleste af de unge har, fordi de har været udsat for store psykologiske pres, svært ved at håndtere og reflektere over egne følelser og handler derfor impulsivt og uden tanke for konsekvenserne af deres handlinger.

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af traumer og andre psykologiske problemstillinger

At der arbejdes systematisk med de unges motivation og fastholdelse af de unges positive udvikling.

At der arbejdes med de unges evne til at håndtere nye situationer.

At der arbejdes med de unges evne til at reflektere over egne handlinger og følelsesmæssige reaktioner.

Motivere til at opsøge og fastholde behandling

---

⁵ Center for Traume- og Torturoverlevende d. 06.02.2012 : <http://www.cett.dk/wm216399>

Hvor står DKS+ nu?

I DKS+ version 2.0 sikres det, at der arbejdes systematisk og vedholdende med de unges motivation igennem implementeringen af metoderne Motiverende samtale og coaching, som anvendes i hele programforløbet. Derudover arbejdes der med de unges forandringsproces igennem løbende samtaler centreret om forandringskompasset. Endelig arbejdes der i version 2.0 med de unges evne til at reflektere, positionere sig og til perspektivering, samt evnen til at håndtere egne handlinger og følelser, igennem tilværelsespsykologiske forløb.

Flere af de unge har psykiatriske diagnoser, men er ikke i behandling

En del af de unge i DKS+ har psykiatriske diagnoser og mange har under programforløbet fået konstateret psykiatriske diagnoser, eksempelvis ADHD og Dyssocial personlighedsforstyrrelse. Mange af de unge med diagnoser tager ikke den medicin, som anbefales. Typisk af følgende årsager: 1) de unge oftest bliver utålmodige, hvis medicinen ikke har øjeblikkelige virkninger, 2) de unge oplever at medicinen har kraftige bivirkninger, 3) de unge er ikke overbevist om, at medicinen er til deres eget bedste eller 3) de unge selvmedicinerer sig med hash eller andre former for rusmidler, som giver en øjeblikkelig virkning. Derudover er meget få af de unge i anden form for behandling i relation til deres diagnose.

Udfordringer på baggrund af psykiatriske diagnoser

De unges psykiatriske diagnoser eller deres forsøg på selvmedicinering kan stå i vejen for deres udvikling.

De unge har ofte stor modvilje imod det psykologiske/psykiatriske system og er svære at motivere til både udredning og behandling.

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af unge med psykiatriske diagnoser

At de unge, hvor der er mistanke om psykiatriske diagnoser, udredes herfor.

At der ydes støtte til, at de unge der har psykiatriske diagnoser, kommer i den rette behandling og fastholder denne.

Flere af de unge har et dårligt fysisk helbred

Flere af de unge, som har været indskrevet i DKS+, har haft smerter, sygdomme eller generelt dårligt fysisk helbred. Eksempler på disse sygdomme har været migræner, rygsmerter, forhøjet blodtryk og mavesår. Derudover har flere af de unge store problemer med deres tænder, bl.a. som følge af voldsomme episoder og mange af de unge har store problemer med at kunne sove om natten.

Udfordringer på baggrund af de unges fysiske helbredstilstand

Når de unge har mange smerter eller er syge, kan det i perioden, indtil de får behandling og bliver raske, trække opmærksomheden væk fra deres personlige udvikling hen imod et liv uden kriminalitet.

Flere af de unge har svært ved selv at ringe eller gå til lægen, idet de generelt har svært ved social kontakt eller har en generel mistro til 'systemet', herunder sundhedssystemet.

Fremtidige fokuspunkter til håndtering af de unges fysiske helbredstilstand

At den fysiske helbredstilstand afdækkes, hos hver enkelt ung.

At den unge støttes til og får styrket sine kompetencer i at søge relevant behandling, når vedkommende er syg eller har smerter.

Mange af de unge har en stor gæld og har svært ved at styre deres økonomi

De fleste af de unge, der indskrives i programmet, har en stor gæld til kriminelle miljøer, til private firmaer og/eller til det offentlige, på grund af lange afsoninger. Også de unge, der ikke har store gældsposter, kan have svært ved at styre deres økonomi. Mange af de unge har ikke været vant til en fast indtjening og til at håndtere egen økonomi. Dertil kommer, at en stor del af de unge har et forbrug af rusmidler, som lægger et betydeligt pres på deres økonomi.

Udfordringer på baggrund af gæld og økonomi

At de unge kan være motiverede for forandring men ikke kan overskue, hvordan de skal betale deres gæld af med lovlige midler.

At de unges vanskeligheder ved at styre deres økonomi kan være med til at presse dem ud i kriminalitet eller gøre hverdagen uoverskuelig for dem.

Fokuspunkter til håndtering af de unges gæld og økonomi

At der sikres en systematisk opfølgning på, hvordan det står til med de unges gældssituation.

At de unge støttes i at søge gældsrådgivning og, at der laves en plan for afdrag.

At de unges støttes og rådgives i, hvordan man holder styr på sin økonomi.

Mange af de unge oplever at være truede på deres bopæl eller i bestemte kvarterer i København

På grund af de unges trusselsbillede er der flere steder i byen, hvor mange af dem ikke kan komme. Der kan endvidere være nogle unge, der er i så stor fare, at det er nødvendigt for dem at forlade København permanent eller i en periode.

Udfordringer på grund af de unges trusselsbillede

Mange af de unge føler en generel utryghed.

De unges trusselsbillede kan skabe vanskeligheder i forhold til f.eks. at møde i jobcenteret eller i forhold til aktivering, arbejde eller uddannelse i bestemte områder.

Nogle af de unge har, på grund af deres trusselsbillede, brug for at komme væk fra København i en periode.

Mange af de unge ønsker hjælp til etablering udenfor København, særligt med hensyn til bolig. Denne hjælp har 18+ enheden ikke lovhjæmmel til at give.

Ofte er der konflikt mellem kortsigtede sikkerhedshensyn og langsigtede mål om trække sig ud af kriminalitet, idet en flytning til andre boligområder eller kommuner

separerer de unge fra netværk, vanskeliggør uddannelsesplanlægning, udvikling af personlige kompetencer mv.

Det er vanskeligt for programmets medarbejdere at vurdere realiteten af de unges oplevede trusselsbillede.

Fremtidige fokuspunkter i forhold til håndtering af de unges trusselsbillede

At de unge, der ønsker at søge bolig udenfor København, støttes hertil.

At der arbejdes på at finde beskæftigelses- og uddannelses tilbud til de unge udenfor de områder, hvor de unge er truede.

At de unges gives støtte og vejledning til at søge bolig i andre dele af København end de områder, hvor de er truede.

Hvor står DKS+ nu?

DKS+ har begrænsede muligheder i forhold til at hjælpe de unge, der er truede i dele af eller hele København, med at finde bolig andre steder. Programmets vejledere boligindstiller de unge, der kvalificerer sig til det og yder ellers støtte til, at de unge selv kan søge bolig i områder, hvor de ikke er truede.

En løsning på problemet omkring at placere de unge udenbys, når de er truede i København, kan kun findes på det nationale plan og bør i sidste ende være en politimæssig opgave for at undgå de udfordringer på grund af mellemkommunal refusion, som forekommer på øvrige indsatser.

Mange af de unge er funktionelt hjemløse og/eller har svært ved at håndtere egen bolig

Mange af de unge i DKS+ er ”funktionelt hjemløse” ved indskrivning. Mange er indskrevet ved løsladelse efter endt afsoning og har ikke noget egentligt hjem. Også mange af de, der har en fast adresse, kan karakteriseres som funktionelt hjemløse, fordi de ikke kan eller vil opholde sig i deres bolig. Der kan være tale om, at deres bolig (eller forældrenes bolig, hvis de er hjemmeboende) ligger i et område, hvor de ikke kan opholde sig på grund af deres trusselsbillede. Der kan også være tale om, at de unge ikke kommer godt ud af de med deres forældre, som de bor hos, og derfor ikke opholder sig i hjemmet. Som følge af dette er mange af de unge ”sofasovere” og har ikke et fast sted, hvor de opholder sig, og hvorfra de kan skabe sig en rolig og struktureret hverdag.

Mange af de, der har egen bolig, har brug for støtte til at fastholde boligen. Oftest har de svært ved at få betalt regninger eller åbne breve, overholde husordener eller holde orden i hjemmet.

Udfordringer på baggrund af de unges boligsituation

Mange af de unge har ikke en fast fysisk ramme, med rolige omgivelser, som er befordrende for forandringen.

Mange af de unge, der har en bolig, har brug for megen hjælp og støtte til at fastholde boligen.

Fremtidige fokuspunkter i forhold til håndtering af de unges boligsituation

At de unge i programmet støttes i at udvikle kompetencer til selv at overholde forpligtelser ved egen bolig

Hvor står DKS+nu?

Programmets muligheder på boligområdet er begrænsede. 18+ enhedens medarbejdere boligindstiller de unge, hvor der er lovhyemmel til det, og hvor borgeren vurderes at kunne varetage forpligtelserne ved egen bolig. Ikke alle i målgruppen er i stand til selv at varetage egen bolig, men for de der kan, er den lange ventetid på boliger til under 3000 kr., et problem.

18+ enheden har købt login til boligsider, så de unge kan komme ind på kontoret og selv søge boliger, for at støtte de unge i at finde en bolig, hvis de ikke er berettiget til boligindstilling.

18+ enheden anbefaler, at der etableres startboliger til socialt udsatte borgere, så borgere, som dem i DKS+ programmets målgruppe kan få den støtte, der er nødvendig for at kunne flytte i egen bolig og fastholde en stabil boligsituation. Etablering af startboliger til denne målgruppe kan dog kun realiseres på kommunalt niveau og ligger udenfor 18+ enhedens kompetenceområde.

De unge har som oftest et misbrug eller forbrug af hash eller andre rusmidler

Mange af de unge har et forbrug eller misbrug af rusmidler, bl.a. for at kunne "slappe af" og "falde ned på jorden", eller simpelthen fordi det er det, 'man' gør sammen med vennerne. For flere af de unge kan forbruget besværliggøre deres hverdag, blandt andet fordi de kan få sværere ved at stå op

om morgenen og holde fast i arbejde eller uddannelse. Derudover kan et forbrug af rusmidler stå i vejen for at skabe forandring for de unge rent mentalt. Flere af de unge viser tegn på en meget stærk afhængighed.

Udfordringer i forbindelse med forbrug eller misbrug af rusmidler

At de unges forbrug eller misbrug af rusmidler kan gøre det svært for dem at have en struktureret hverdag, hvor de står op om morgenen og går på arbejde/uddannelse.

At de unges forbrug eller misbrug af rusmidler kan stå i vejen for deres mentale udvikling og forandringspotentiale.

Fremtidige fokuspunkter i forhold til håndtering af forbrug eller misbrug af rusmidler

At der arbejdes på at skabe et mere formaliseret samarbejde med eksterne aktører på misbrugsområdet, så de unge får den behandling, de har brug for.

At de unge, hvis forbrug af rusmidler står i vejen for deres forandringspotentiale, ekskluderes fra programmet.

Hvor står DKS+ nu?

Programmets visitationskriterier, som de er formuleret i version 2.0, fastslår, at unge med et forbrug af rusmidler, som vejledere og ledelse vurderer står i vejen for deres forandringspotentiale, ekskluderes fra DKS+. Der skal dog arbejdes videre med at etablere samarbejder med eksterne aktører på misbrugsområdet, så de unge, der har behov for det, kan få misbrugsbehandling sideløbende med deres forløb i DKS+. I øjeblikket samarbejdes der i nogle tilfælde med aktører på misbrugsområdet, men dette samarbejde skal systemiseres, hvis det skal sikres, at alle unge med misbrug får den hjælp, de har brug for. Derudover er det vigtigt med et øget fokus på at motivere de unge i forhold til evt. misbrugsbehandling og til at reflektere over deres forbrug af rusmidler.

De unge har ofte intet ressourcestærkt netværk, men derimod et stærkt kriminaliseret netværk

At de fleste unge ikke har nogen, eller meget få, ressourcestærke personer i deres netværk giver flere udfordringer. Det bevirker blandt andet, at de unge som oftest ikke har nogen personer udenfor

det kriminelle miljø, som de kan se op til eller få støtte fra, når de ønsker et liv uden kriminalitet. Der er derfor ikke nogen privatpersoner til at hjælpe de unge med, hvordan man lever et 'normalt' liv og til at udvikle nye samfundsmæssigt anerkendte værdier.

Oftest er det ikke blot et problem, at de unge mangler ressourcestærkt netværk eller familie, men også, at de unge har netværk, der påvirker dem negativt i forhold til at komme ud af de kriminelle miljøer. Som oftest består de unges netværk af de venner, de er vokset op sammen med, og som de har begået kriminalitet sammen med. Det betyder, at et brud med kriminaliteten ofte kræver et brud med de eneste venskaber, de unge har. Mange af de unge er derudover vokset op i familier med kriminel tilknytning.

Udfordringer på grund af manglende netværk

De unge mangler ressourcepersoner, som kan støtte dem i at bryde med det kriminelle liv.

Mange af de unge har et netværk, som indvirker negativt på deres udvikling og fastholder dem i en kriminel løbebane.

Fremtidige fokuspunkter i forhold til håndtering af de unges netværkssituation

At der sikres systematisk opfølgning og fokus på de unges netværkssituation.

At der arbejdes på at identificere ressourcer i de unges passive såvel som aktive netværk.

En del af de unge har, trods de sociale udfordringer, ressourcer og ønske om forandring, som danner grundlag for positiv udvikling

I vejledningen af de unge arbejdes der med at identificere ressourcerne hos den enkelte og hjælpe ham til at bringe dem aktivt i spil i forandringsarbejdet hen imod en kriminalitetsfri tilværelse. En erfaringsopsamling peger på følgende ressourcer, som har bidraget til positiv forandring i forskellige forløb:

- Modenhed
- Uddannelsesparathed
- Motivation til forandring/Dybt ønske om identitetsskifte

- Stærk vilje/Beslutsomhed/Vedholdenhed
- Personlig drivkraft baseret på en bevidsthed om, at der er noget galt i familiens liv og en vilje til 'noget andet' siden barnsben
- At kunne se muligheder for det gode liv
- Omstillingsparathed

Ovenstående er ikke en fyldestgørende liste over ressourcer hos de unge og heller ikke en 'opskrift på succes', men derimod en beskrivelse af nogle af de ressourcer, som har været bragt i spil og bidraget til positiv forandring i forskellige konkrete vejledningsforløb.

Fremtidige fokuspunkter i forhold til at bringe de unges ressourcer aktivt i spil

At den kommende evaluering af indsatsen fokuserer på ressourcerne i målgruppen og på, hvilke faktorer der ligger til grund for det, når de unge lykkes med at lægge kriminaliteten bag sig

4.3 Gennemførte og afbrudte forløb i Den Korte Snor+

I programmets første fase var der endnu ikke udarbejdet en systematisk visitationsprocedure og klart formulerede inklusions- og eksklusionskriterier. I januar 2011 blev der formuleret kriterier for deltagelse i DKS+, som senere er videreudviklet på baggrund af erfaring med målgruppen. Det har betydet, at der i hvert fald i programmets første år har været optaget borgere i programmet, som ikke med de nuværende kriterier ville falde ind under målgruppen. Efterhånden som der er blevet strammet op på inklusions- og eksklusionskriterierne og visitationsproceduren, er der nogle borgere, hvis forløb er afbrudt, fordi de ikke længere kunne siges at tilhøre målgruppen.

En gennemgang af forskellige, både afsluttede og afbrudte, programforløb peger på vigtigheden af, for det første de unges motivation til at forlade det kriminelle miljø og for det andet tyngden af de unges psykosociale vanskeligheder, i forhold til sandsynligheden for, at de unge opnår et liv uden kriminalitet i programforløbet. At kunne arbejde med målgruppen inden for programmets rammer, som ikke indeholder behandlingstilbud, kræver, at de unge har en relativt høj grad af motivation og selv tager initiativ til forandring og, at den unges psykosociale problemstillinger ikke står i vejen for den unges udvikling.

Det er især vejledningsopgaver i forhold til beskæftigelse, uddannelse, bolig og sikkerhed, der har fyldt meget i programarbejdet. I version 2.0 af DKS+ bliver der, udover disse opgaver, lagt væk på også at arbejde med borgerens udvikling i forhold til motivation, adfærd og tankegang.

I DKS+ version 2.0 er der derudover formuleret klare inklusions- og eksklusionskriterier, samt en systematisk visitationsprocedure, som i fremtiden skal sikre, at der udelukkende optages borgere i programmet, for hvem der forventes at kunne skabes en forandring indenfor programmets rammer.

Nedenfor følger 4 cases, der både beskriver typiske afbrudte og gennemførte forløb, og som illustrerer, hvordan der er blevet arbejdet med de unge i DKS+.

4.3.1 Afbrudte forløb

Der kan være flere grunde til at borgere udskrives af programmet, før de har gennemført programforløbet. De hyppigste årsager er, at borgeren begår kriminalitet under programforløbet, at borgerens psykosociale vanskeligheder overstiger hvad der kan arbejdes med indenfor programmets rammer og at borgerens motivation til at deltage i programmet, gør det umuligt at arbejde med borgeren på frivillig basis. Svingende motivation hos borgerne kan hænge sammen med mange ting. Det kan både være et udtryk for manglende mentalt overskud, frygt for repressalier ved at træde ud af det kriminelle miljø eller at borgerne ikke ønsker at give slip på deres velkendte livsstil. Nedenfor følger tre cases, der beskriver typiske forløb, der fører til udskrivning af DKS+.

A:

A indskrives i Den Korte Snor+, da voksenenheden ikke mener, at de kan tilbyde ham nok støtte i forhold hans behov. A er i evig konflikt med både politiet og forskellige kriminelle grupperinger. Det betyder, at han hele tiden lever i en meget stresset tilstand. Generelt har A en meget aggressiv og provokerende adfærd og er meget impulsstyret. Det betyder, at han ofte skaber konflikter, og han beskrives som en person, der generelt oplever verden og situationer på en anden måde end andre.

En udtalelse fra en psykiater siger, at der er tydeligere tegn på, at A har ADHD, og at han derudover udviser dyssociale træk. Der er forsøgt medicinsk behandling, men han mister hurtigt tålmodigheden, når der ikke er øjeblikkelige virkninger. Derfor benytter A ofte hash som selvmedicinering, som giver ham den nødvendige ro og får ham til at slappe af.

A ser sig selv som en af de "hårde drenge", som styrer 'gaden' i sit boligområde, og han har levet et liv med daglig kriminalitet i mange år. A beskriver sig selv som soldat, selv når han ikke er i sit boligområde og er i en konstant tilstand af stress og overvågenhed. A oplyser derudover selv, at han ikke har gået i skole siden 5-6 klasse og han har mange faglige vanskeligheder og kan ikke læse eller skrive dansk.

Da A indskrives i Den Korte Snor+, er der stor tvivl om, hvorvidt der kan skabes en forandring hos A indenfor programmets rammer. Det er ikke muligt at nå ind til A,

som hele tiden er stresset, ikke sover og 'farer op' ved den mindste lyd. Det beslutes at sende ham på en tur sammen med hans daværende kontaktperson, for at give ham lidt ro og for at finde ud af om det er muligt at arbejde med ham i Den Korte Snor+ regi. Turen bidrager dog ikke til den ønskede positive udvikling hos A.

Det er vurderingen, at A ikke har profiteret af at være tilknyttet Den Korte Snor+, og at han har brug for psykiatrisk behandling og udredning, inden der kan arbejdes med ham. A's vanskeligheder ligger ud over, hvad programmet kan hjælpe ham med og han er selv enig. På udskrivningstidspunktet er hans ansøgning om førtidspension under behandling og der igangsættes en psykiatrisk udredning i jobcenteret.

B:

Da B indskrives i Den Korte Snor+ er han varetægtsfængslet. Da han løslades fra varetægtsfængslingen mangler han at afsone et par måneder. Varetægtsfængslingen har taget hårdt på B, som i forvejen blev beskrevet som en psykologisk skrøbelig person. Han har siddet i isolation i flere måneder og har haft flere traumatiske oplevelser under fængslingen. B er meget bange for at blive fængslet igen. Hans vejleder ansøger, med assistance fra en psykolog i kriminalforsorgen, om at B kan afsone sin restdom i et åbent fængsel. Det vurderes, at B er traumatiseret af tidligere oplevelser bl.a. fra sin fængsling og at det vil tage meget hårdt på ham at afsone i et lukket fængsel.

B møder ikke op for at afsone sin restdom. Hans vejleder i Den Korte Snor+ forsøger på forskellige måder at komme i kontakt med ham, for at motivere ham til at melde sig til sin afsoning. Det er dog ikke muligt at få kontakt med B. Da B ikke melder sig til afsoning eller er til at komme i kontakt med, sender vejleder ham et brev igennem familiens sagsbehandler. Her forklarer vejlederen, at 18+enheden bliver nødt til at lukke sagen, hvis han ikke melder sig til sin afsoning.

Få dage bliver B taget af politiet og påbegynder sin afsoning. Vejlederen taler med B i telefonen, som udtaler, at han meget gerne vil have enhedens hjælp til at "komme ud til noget andet, end det han er vant til." Han vil efter eget udsagn gerne ud af kriminalitet og have hjælp til at få en normal hverdag.

Efter kort tid undviger B fra fængslet. Da B er efterlyst og ikke ønsker at afsone sin restdom lukkes sagen i Den Korte Snor+.

4.3.2 Gennemførte forløb

De afsluttede forløb viser, at det især er de relativt ressourcestærke borgere, der selv tager initiativ til forandring og som er motiverede, som i programmet er blevet hjulpet ud af deres kriminelle tilværelse. Den Korte Snor+ programforløb, som ikke er et behandlingsforløb, kræver relativt selvkørende borgere, som har stærkt motiverende faktorer i deres liv.

X:

X bliver indskrevet i Den Korte Snor+ i 2010, efter en henvendelse fra nogle socialarbejdere i hans boligområde. De har lagt mærke til X i området og mener at han har noget potentiale, som han skal støttes til at kunne leve op til. X er begyndt på en pædagogfaglig uddannelse og har færdiggjort grundforløbet, men kan ikke få en praktikplads på grund af sin plettede straffeattest. X's nye vejleder i Den Korte Snor+ påbegynder et samarbejde med jobcenteret og skaffer ham et løntilskudsjob som gadeplansmedarbejder. Der er dog nogle komplikationer i sagen, og der går tre måneder før løntilskudsjobbet går igennem. I denne periode vælger X at arbejde som gadeplansmedarbejder, selvom han ikke får løn for det, men lever på kontanthjælp.

Samtidig med sit løntilskudsjob tager X pædagogisk relaterede kurser og er i det hele taget meget målrettet i forhold til fremtidig beskæftigelse – han vil være pædagog.

Efter løntilskudsperioden får X tilbudt endnu et løntilskudsjob på et værested, hvor han spiller en vigtig rolle i forhold til at tiltrække brugere af værestedet. Dette tager han imod, og det går rigtig godt. Senere bliver han ansat ordinært i værestedet, hvor han arbejder ved udskrivning af programmet.

Udover vejledning og støtte i forbindelse med job og uddannelse hjælper X's vejleder i Den Korte Snor+ ham med at søge en bolig, som han får. Han er meget glad for at have fået arbejde og bolig og udtaler, at han føler sig som en 'normal' person, og som én der er accepteret i samfundet. Han føler derudover, at han har kunnet og kan bidrage med noget positivt i sit boligområde og til at vise at man godt kan komme ud af kriminalitet og få et arbejde.

Igennem hele programforløbet viser X meget initiativ og er meget selvkørende. Derudover har han et stort netværk af folk fra området, bl.a. medarbejdere i værestedet, som støtter op om ham. Både ham selv og hans vejleder beskriver, at Den Korte Snor+ har haft en meget koordinerende rolle og har sørget for at de problemer, der har været, hurtigt er blevet løst. Han beskriver det positive ved programforløbet som, at hans vejleder har været med til at skabe en 'ring' af mennesker rundt om ham, som kunne støtte ham på forskellige måder. Derudover beskriver han, hvor vigtigt det har været for hans forandringsproces, at han selv har

været meget motiveret, og at der har været folk omkring ham, der støttede ham og holdt ham fast, når han var ved at give op.

Ved udskrivning er X fri af kriminalitet og i ordinært arbejde. Det vurderes, at han kan fortsætte den gode udvikling, og at han kan færdiggøre sin pædagogiske uddannelse.

Y:

Y indskrives i Den Korte Snor+, efter i en længere periode at have haft et forløb i en indsats for unge kriminelle. Han indskrives, mens han er varetægtsfængslet, men frikendes for forbrydelsen. Han har dog på daværende tidspunkt været varetægtsfængslet i et år.

Y er indskrevet i Den Korte Snor+ under det meste af varetægtsfængslingen. I denne periode arbejder Y's vejleder meget med, at motivere ham til et kriminalitetsfrit liv og til at blive afklaret med hensyn til uddannelse og beskæftigelse. I forløbet bliver han afklaret i forhold til, at han gerne vil være mekaniker. Han er meget interesseret i denne uddannelse og fastholder motivationen, også efter løsladelse fra varetægtsfængslingen. Han begynder på uddannelsen, passer sin skole og udtrykker generelt at han er glad for at gå på uddannelsen. Vejlederen får ligeledes gode meldinger fra skolen, som hun har løbende kontakt til.

Under varetægtsfængslingen støtter Y's vejleder ham desuden i forhold til en masse praktiske ting, såsom fremleje af hans bolig, læsning af post mv. Derudover yder Y's vejleder en del støtte og rådgivning i forhold til Y's familiesituation. Begge Y's forældre er psykisk syge og kommer ikke godt ud af det med hinanden. Y føler sig generelt splittet imellem dem og familiesituationen udgør en stor stressfaktor i hans liv. Y's vejleder hjælper derfor Y med at blive mere afklaret omkring sin familie og til at sætte sin egen udvikling i fokus.

Da Y bliver løsladt fra varetægtsfængslingen er han inde i en god udvikling, hvor han har en fast bolig, og han passer sin uddannelse. Derfor køres han hurtigt efter løsladelsen ind i en outro-fase og udskrives snart herefter af programmet.

Jf. afsnittet i kapitel 4.2 om ressourcer, der bidrager positivt til borgerens udvikling, kan der i disse to eksempler på forløb, der er gennemført, peges særligt på vilje og motivation til uddannelse samt i X's tilfælde initiativ og et relativt stærkt positivt netværk.

Appendix 1-3: Kan rekvireres hos 18+ enheden

Til evalueringen er der udarbejdet 3 appendix:

- Appendix 1: Rammer for indsats og evaluering
- Appendix 2: Evalueringsspørgsmål, -design og metoder
- Appendix 3: Forandringsteori for Den Korte Snor+

Disse kan udleveres ved henvendelse til 18+ enheden.